

Det Internationale Astronomiår 2009

Af Kristian Pedersen, Dark Cosmology Centre, Niels Bohr Institutet, Københavns Universitet.

I 2009 er det 400 år siden, at Galilei rettede en kikkert mod nattehimlen. Dette markeres verden over for at fremme interessen for astronomi og naturvidenskab. Aktiviteterne rettes dels mod den brede offentlighed men formålet er også, at styrke de naturvidenskabelige fag i skolerne og øge rekrutteringen til naturvidenskabelige uddannelser.

Astronomiår 2009

Normalt siger man, at 'The sky is the limit' – men i 2009 er det anderledes! I 2009 er det nemlig 400 år siden, at Galileo Galilei for første gang rettede en kikkert mod himlen og gjorde banebrydende opdagelser, som fuldstændig ændrede vores verdensopfattelse. Og derfor har den Internationale Astronomiske Union (den globale organisation for professionelle astronomer – med mere end 6000 medlemmer verden over) foreslået, at 2009 udnævnes til internationalt astronomiår. På FNs generalforsamling december 2007 blev resolutionen om Det Internationale Astronomiår endeligt vedtaget (med støtte fra Danmark), og året har dermed officiel international status. I 2009 bliver der således 'højt til loftet' og et festfyrværkeri af astronomi-relaterede aktiviteter vil involvere høj og lav, børn og voksne verden over.

Vision

Visionen for Det Internationale Astronomiår 2009 er at klodens indbyggere skal få en forståelse for menneskets plads i universet, og hvordan vores oprindelse, verdensbillede og daglige liv er tæt knyttet til Kosmos. Tænk bare på betydningen af månelandingerne, GPS- og meteorologi satellitterne samt de fascinerende billeder fra Hubble Rumteleskopet. De store spørgsmål som 'Hvordan opstod Jorden? Er der liv i rummet? Hvad er der mørke stof, som udgør det meste stof i universet? Hvordan begyndte det hele?' optager alle. Astronomiens store fascinationskraft skal bruges som spydspids til øge den generelle interesse for naturvidenskab. Specielt er Det Internationale Astronomiår 2009 en oplagt chance til at give naturfagene et løft og til at øge rekrutteringen til de naturvidenskabelige uddannelser.

Organisation

Relativt få, store internationale 'fyrtårnsaktiviteter' i astronomiåret er under planlægning, men de fleste aktiviteter vil foregå nationalt og regionalt. Forberedelserne til astronomiåret har stået på i mere end et år, og der er nu opbygget en slagkraftig internatio-

nal organisation med kontor i München (se portalen www.astronomy2009.org for informationer om de internationale aktiviteter og organisation). Aktiviteterne i de enkelte lande organiseres af en National Koordinator (i Danmark Kristian Pedersen), som står for at koordinere, katalysere og igangsætte nationale pro-

jekter i astronomiåret samt fungere som bindeled til den internationale organisation. I Danmark er etableret en National Komité med repræsentanter for de mange aktører, som allerede har vist stor interesse for at deltage i astronomiåret: Fagkonsulenterne for natur/teknik og fysik/kemi i Folkeskolen, fagkonsulenten for astronomi og fysik i gymnasieskolen, repræsentanter for planetarier, museer og science centre, professionelle formidlere, repræsentanter for astronomiske foreninger og repræsentanter for universiteterne. Desuden er oprettet målrettede arbejdsgrupper, som er den udfarende kraft i at iværksætte aktiviteter på de specifikke områder (folkeskoleområdet, gymnasietområdet, planetarier/science centre/museer,...). Organisation og aktiviteter i Danmark findes på astronomiårets danske web site www.astronomi2009.dk. Organisationen af astronomiåret er forankret i Instrumentcenter for Dansk Astrofysik (IDA) – et nationalt center (finansieret af Forskningsrådet for Natur og Univers) uden vægge, og som støtter og koordinerer dansk astronomi, herunder formidling. IDA leverer de basale støttefunktioner, der er nødvendige for at have en solid faglig og organisatorisk forankring af astronomiåret i Danmark.

Danske aktiviteter

Astronomi i Danmark har en lang tradition for et tæt samarbejde mellem forskere, lærere, professionelle formidlere og amatørastronomer om formidling af ny indsigt i verdensrummet såvel som af den naturvidenskabelige baggrund for nye opdagelser. Aktiviteterne i astronomiåret bygger på dette enestående netværk, og under sloganet 'Universet – din oplevelse' er en buket af aktiviteter ved at blive realiseret. Der er valgt to fokusområder for astronomiåret i Danmark: 1) Folkeskolen og Gymnasiet og 2) den brede offentlighed. For begge målgrupper rettes en særlig indsats mod dem, som ikke på forhånd har en særlig interesse for astronomi. Derfor vil en del af aktiviteterne møde 'de ikke specielt interesserede' på deres præmisser, dvs. på en form og i en sammenhæng, hvor astronomi og naturvidenskab ikke normalt optræder. Der vil også blive lagt vægt på astronomiens historiske, kulturelle og filosofiske sider, således at de menneskelige aspekter træder tydeligt frem og derved gør det lettere for den enkelte at træde ind i aktiviteterne.

Kristian Pedersen, astrofysiker, lektor. Forsker i mørkt stof, galaksehobe og kosmisk røntgenstråling. Manager for Instrumentcenter for Dansk Astrofysik, og ansvarlig for kommunikation og forskeruddannelse på Dark Cosmology Centre.

Magasin for astronomiformidling

"CAP-journal" er et nyt magasin for formidling af astronomi til offentligheden, udgivet af IAU. Man kan læse artiklerne på magasinets hjemmeside: www.capjournal.org.

I februar-nummeret kan man bl.a. læse om arbejdet med at indsamle de flotteste astronomibilleder fra hele verden, som skal indgå i de verdensomspændende udstillinger i astronomiåret 2009.